

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐẶNG HÙNG NGUYỆT
(Deng Xiong Yue)

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM CỦA TỪ NGỮ TIẾNG ANH
TRONG TIẾNG HÁN VÀ TIẾNG VIỆT HIỆN ĐẠI

LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

THÁI NGUYÊN - 2016

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐẶNG HÙNG NGUYỆT
(Deng Xiong Yue)

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM CỦA TỪ NGỮ TIẾNG ANH
TRONG TIẾNG HÁN VÀ TIẾNG VIỆT HIỆN ĐẠI

Chuyên ngành: Ngôn Ngữ Việt Nam
Mã số: 60.22.01.02

LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS. Nguyễn Văn Khang

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các kết quả đưa ra trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất cứ công trình nào.

Thái Nguyên , ngày 14 tháng 04 năm 2016

Tác giả luận văn

Đặng Hùng Nguyệt

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới GS.TS. Nguyễn Văn Khang - người đã tận tình hướng dẫn em thực hiện công trình nghiên cứu này.

Em xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo Trường Đại Học Sư Phạm Thái Nguyên, các thầy cô giáo khoa Ngữ Văn đã nhiệt tình giảng dạy em trong khóa học 2014- 2016 vừa qua.

Cảm ơn các cán bộ phòng thư viện Trường Đại Học Sư Phạm Thái Nguyên và thư viện Quảng tây Trung Quốc đã nhiệt tình cung cấp tư liệu cho việc thực hiện đề tài này.

Cảm ơn người thân trong gia đình và bạn bè đã động viên, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập cũng như hoàn thành khóa luận.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 14 tháng 04 năm 2016

Tác giả luận văn

Đặng Hùng Nguyệt

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử vấn đề	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
5. Các phương pháp nghiên cứu.....	5
6. Đóng góp của luận văn.....	5
7. Cấu trúc của luận văn	7
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN	8
1.1. Tiếp xúc ngôn ngữ và vay mượn từ vựng	8
1.1.1. Một số vấn đề về tiếp xúc ngôn ngữ	8
1.1.2. Một số vấn đề về vay mượn từ vựng	13
1.1.3. Các cách vay mượn từ vựng.....	22
1.2. Khái quát về vay mượn từ ngữ trong tiếng Hán hiện đại và tiếng Việt hiện đại	23
1.2.1. Hiện tượng vay mượn từ ngữ trong tiếng Hán hiện đại.....	23
1.2.2. Hiện tượng vay mượn từ ngữ trong tiếng Việt hiện đại.....	27
1.3. Đặc điểm của tiếng Hán và tiếng Việt.....	32
1.4. Tiểu kết chương 1.....	33
Chương 2. ĐẶC ĐIỂM CỦA TỪ NGỮ TIẾNG ANH TRONG TIẾNG HÁN (ĐỐI CHIẾU VỚI TIẾNG VIỆT)	35
2.1. Bối cảnh ngôn ngữ-xã hội của việc xuất hiện từ mượn tiếng Anh trong tiếng Hán và tiếng Việt hiện đại	35

2.1.1. Sự thông dụng của tiếng Anh trên thế giới	35
2.1.2. Ảnh hưởng của tiếng Anh tại Trung Quốc và Việt Nam.....	39
2.1.3. Nhu cầu giữ gìn bản ngữ trong sự phát triển của tiếng Hán và tiếng Việt ..	43
2.1.4. Nhận xét	47
2.2. Đặc điểm Hán hóa và Việt hóa các từ mượn tiếng Anh.....	48
2.2.1. Nhận xét chung	48
2.2.2. Hán hóa từ ngữ tiếng Anh đối chiếu với Việt hóa từ ngữ tiếng Anh	49
2.3. Tiểu kết chương 2.....	62
Chương 3. ĐẶC ĐIỂM SỬ DỤNG TỪ NGỮ TIẾNG ANH TRONG TIẾNG HÁN VÀ TIẾNG VIỆT	64
3.1. Hiện trạng sử dụng từ mượn tiếng anh trong tiếng Hán và tiếng Việt hiện đại	64
3.1.1. Các lĩnh vực xuất hiện từ tiếng Anh trong tiếng Hán và tiếng Việt.....	64
3.1.2. Đối tượng sử dụng chính của từ mượn tiếng Anh trong tiếng Hán hiện đại và tiếng Việt hiện đại.....	69
3.2. Vai trò của từ mượn tiếng Anh trong tiếng hán và tiếng việt với việc chuẩn hóa tiếng hán và tiếng việt.....	70
3.2.1. Vai trò của từ mượn tiếng Anh trong tiếng Hán và tiếng Việt	70
3.2.2. Từ mượn tiếng Anh trong tiếng Hán và tiếng Việt với việc chuẩn hóa tiếng Hán và tiếng Việt.....	73
3.3. Tiểu kết chương 3.....	79
KẾT LUẬN	80

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Trong xu thế hội nhập kinh tế toàn cầu ngày một phát triển, theo đó việc giao lưu văn hóa giữa các nước cũng được mở rộng không ngừng. Trong mấy năm gần đây, việc giao lưu văn hóa giữa phương Tây và phương Đông càng ngày càng mạnh. Vì vậy sự giao lưu giữa các nền kinh tế, văn hóa, công nghiệp vv... rất cần có một công cụ làm cầu nối chung, và đó chính là ngôn ngữ. Trong lịch sử phát triển của loài người nói chung và ngôn ngữ học nói riêng, vay mượn từ vựng là hiện tượng ngôn ngữ đã xuất hiện từ xa xưa và có xu hướng phát triển mạnh mẽ trong giai đoạn hiện nay. Các dân tộc và quốc gia dù có hay không có giáp ranh và địa lý nhưng do giao lưu về kinh tế, xã hội, văn hóa... nên ít nhiều có sự tiếp xúc với nhau dẫn đến sự giao thoa về ngôn ngữ. Trong quá trình giao thoa đó ngôn ngữ của một dân tộc sẽ du nhập các yếu tố ngôn ngữ từ các ngôn ngữ của dân tộc khác để hoàn thiện thêm cho chính nó.

1.2. Trong xu thế tất yếu đó, tiếng Hán và tiếng Việt cũng không thể tự bằng lòng với chính nó mà phải chuyển mình để thay đổi. Thực tế, sự tiếp xúc giữa tiếng Hán và tiếng Việt đã có lịch sử từ lâu đời. Thông qua sử sách có thể thấy, từ tiếng Anh được thu nhận vào tiếng Việt từ thời Tiên Tần. Ngay từ thời kỳ đó tiếng Hán đã bộc lộ nội lực mạnh mẽ khi không ngừng tiếp thu những từ ngữ nước ngoài, biến những từ ngữ đó thành một bộ phận của tiếng Hán. Chúng có thể mang đặc điểm của tiếng Hán để làm

phong phú thêm cho chính nó. Một thời gian dài, tiếng Việt ở một nửa đất nước Việt Nam là miền Nam có sự tiếp xúc trực tiếp với tiếng Anh làm nên cả một Pidgin Anh trong lớp người làm việc cho Mỹ. Nhưng lượng từ tiếng Anh vào tiếng Việt lại không đáng kể, phải đến ngưỡng năm 90 của thế kỷ XX, sự xuất hiện các từ tiếng Anh trong tiếng Việt mới ngày càng gia tăng.

1.3. Kết quả khảo sát cho thấy, tiếng Anh là ngôn ngữ quốc tế được sử dụng thông dụng nhất có ảnh hưởng đến 80% - 85% lượng thông tin trên thế giới. Tiếng Anh trở thành lingua franca và hình thành các biến thể tiếng Anh. Như đã biết, nhiều từ tiếng Anh đều được sử dụng trong các ngôn ngữ nói chung, trong tiếng Việt và tiếng Hán nói riêng. Trong những từ vay mượn nước ngoài của tiếng Hán hiện đại, từ vay mượn tiếng Anh chiếm số lượng lớn nhất và có vị trí đáng kể nhất.

Vì những lý do trên, chúng tôi lựa chọn: ***“Một số đặc điểm của từ ngữ tiếng Anh trong tiếng Hán và tiếng Việt hiện đại”*** làm đề tài luận văn thạc sĩ.

2. Lịch sử vấn đề

1) Về từ vay mượn, các nhà ngôn ngữ học Trung Quốc và Việt Nam đều đưa ra sự phân tích cụ thể trong những công trình nghiên cứu quy mô, nhưng chủ yếu là nghiên cứu từ vay mượn khi đặt trong quan hệ với ngôn ngữ mà mình cần nghiên cứu.

2) Ở Trung Quốc, tác giả Sử Hữu Vi trong cuốn “Từ ngoại lai trong tiếng Hán” đã trình bày cụ thể nhiều vấn đề về từ ngoại lai. Ông cho rằng: “Từ vay mượn trong tiếng Hán là từ ngoại lai có nghĩa là dưới tiền đề trong toàn bộ hoặc một phần của mẫu từ ngoại lai được sử dụng bằng lời nói của

mình, và có mức độ khác nhau của các từ tiếng Hán. Nói đúng ra, từ thực tế từ ngoại lai đang được sử dụng ở Trung Quốc một thời gian dài, ngoại ngữ tương đối cố định vay mượn từ vựng”.

Tác giả Trung Quốc Dương Tích Bành trong cuốn “Nghiên cứu từ ngoại lai trong tiếng Hán” tiếp cận từ vay mượn ở các khía cạnh tính chất, phạm vi và các cách tiếp nhận từ vay mượn.

Tác giả Trung Quốc Trung Cẩm Văn trong cuốn “Vấn đề phân loại từ mượn tiếng Hán” lại tiếp cận từ ngoại lai chủ yếu qua việc phân loại các từ mượn này và đặc điểm của từng cách phân loại đó.

Ở Việt Nam, tác giả Việt Nam Đỗ Hồng Dương khảo sát các từ mượn tiếng Anh đang sử dụng trong tiếng Việt đời sống, trình bày nhiều vấn đề cụ thể về từ ngữ tiếng Anh trong tiếng Việt hiện đại.

Tác giả Nguyễn Văn Khang trong cuốn “Từ ngoại lai trong tiếng Việt” đã trình bày cụ thể nhiều vấn đề lý luận từ ngoại lai. Theo ông cho biết, tôi không sử dụng “từ mượn” như “từ mượn tiếng Hán” hay “từ mượn tiếng Pháp” mà chỉ sử dụng “từ tiếng Anh được sử dụng trong tiếng Việt”.

Tóm lại, do phát triển của xã hội, kinh tế, văn hóa, công nghệ thông tin và giao lưu trong các dân tộc và quốc gia, vay mượn từ ngữ là hệ quả của sự ảnh hưởng lẫn nhau giữa các ngôn ngữ có nguyên nhân từ tiếp xúc ngôn ngữ. Cho nên những nhà nghiên cứu Trung Quốc và Việt Nam đã nghiên cứu nhiều vấn đề về từ ngữ tiếng Anh trong tiếng Hán và từ ngữ tiếng Anh trong tiếng Việt. Nhưng vẫn có việc nghiên cứu chưa hoàn thành, nhiều ý kiến về quy phạm hóa từ ngữ tiếng Anh trong tiếng Hán hiện đại và trong tiếng Việt hiện đại chưa đạt được thống nhất. Ngoài ra, cũng có những việc nghiên cứu về vấn đề này chưa hoàn thành.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận văn này là các từ ngữ tiếng Anh được sử dụng trong tiếng Hán và tiếng Việt. Luận văn chủ yếu nghiên cứu các từ ngữ tiếng Anh được sử dụng trong đời sống.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi nghiên cứu của luận văn này là theo các từ ngữ tiếng Anh được sử dụng trong tiếng Hán hiện đại, nội dung luận văn này sẽ bao gồm khảo sát các từ ngữ tiếng Anh đang sử dụng trong tiếng Hán hiện nay và có liên hệ với các từ ngữ tiếng Anh đang sử dụng trong tiếng Việt .

4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

4.1. Mục đích nghiên cứu

Thông qua khảo sát các từ ngữ tiếng Anh được sử dụng trong tiếng Hán hiện đại có liên hệ với từ tiếng Anh trong tiếng Việt, luận văn tìm hiểu các cách tiếp nhận từ nước ngoài và tìm hiểu chuẩn hóa về việc từ ngữ tiếng Anh trong tiếng Hán và tiếng Việt hiện đại; góp phần vào việc nghiên cứu đặc điểm của từ ngữ tiếng Anh được sử dụng trong tiếng Hán và tiếng Việt hiện đại.

4.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích đề ra, luận văn xác định một số nhiệm vụ cụ thể sau đây:

- Hệ thống hóa một số cơ sở lý thuyết liên quan được dùng làm căn cứ lí luận cho đề tài, trong đó tập trung vào lý thuyết về tiếp xúc ngôn ngữ và vay mượn từ vựng.